

ה א מיי פ"א מהלכות
מק ממונ הלכה י סג
עשין ס טו"ע ח"מ סימן
57 ע"פ א:
ב ג מיי פ"ב ע"ב ה' ג
סג ע"ב טו"ע ע"ב
ע"פ ג ד:
ז מיי ע"ב הלכה י
טו"ע ע"ב ע"פ א:
ח ה מיי ע"ב טו"ע ע"ב
ע"פ ט:
ט ו מיי ע"ב הלכה י
טו"ע ע"ב ע"פ א:
י ז מיי ע"ב טו"ע ע"ב
ע"פ ד:
יא ה מיי ע"ב פ"א ה' י
סג ע"ב טו"ע ע"ב
ע"פ א:
יב ט מיי ע"ב פ"ב ה' י
ועין בהשגות ונתיי
סג ע"ב טו"ע ע"ב ע"פ
יא:
יג י טו"ע ע"ב ע"פ ה
בהג"ה ועי' גמ"י פ"ב
מהלכות מקי ממונ הלכה י
ובהשגות ע"ב:

תורה אור השלם

1. כי יבער איש שדה או
כרם ושלח את בעירו
ובער בשדה אחר מיטב
שדו ומיטב פרמו
ישלם: שמות כב ד

רבינו הגנאל

מקשי רבינא היינו רגל
היינו בהמה. ופריך ליה
רבא תנא הרגל שהיא אב
וקתני בהמה תולדות.
אלא מפניה סיפא דקתני
השן מונדה והבהמה
מונדה כ"י. פ"י בשלמי
גבי רגל מפרש בעיטה
והיא תולדה וקתני לה הכי
גבי בהמה, ש"מ דמישם
תולדות קתני בהמה. אלא
לדבי שן, מאי שן התולדות
השן דקתני בהמה
לאייתוי תולדה דשן.
ופריך רב איש רישא שן
דחיה סיפא שן דבהמה
וכוליה אבות נינהו. ושאר
השמועה פשוטה היא.
ח"י בהמה מונדה להלך
כדרכה ולשבר, כיצד
בהמה שנסבה לחצר
הניזק והזיקה בגופה דרך
הילוכה או בשערה דרך
הילוכה, באיכופ שעליה
או בשליף שעליה,
(בפרומביא) (בפרומביא)
שכפיה בוג שבבוארה,
וחמור במשאו משלימין
נוק שלם. וצירוחי כי
אורייתא, כגון שהיה פרה
מהלכת וצירוחי מנחין
מתחת פרסותיה, וחזיר
נובר באשפה והתני והזיק
משלימין חצי נוק. סומכוס
אומ' צירוחי וחזיר שהיה
נובר באשפה והתני והזיק
משלם נוק שלם. ת"ד
הרגולין שהיו מחזיקין
בעיסה או על גבי פירות
וטעמו או ניקרו, נוק שלם.
העלו עפר או צירוחי, חצי
נוק. סומכוס אומ' נוק
שלם. תניא איך תרגולין
שהיו מפרחין במקום
למקום ושברו כלים
בכנפיהם, נוק שלם. ברוח
שבכנפיהם, חצי נוק.
סומכוס אומ' נוק שלם.
ליתיה לטומכוס, דתניא
תרגולין שהיה מפרח
מקום למקום ויצא רוח
מתחת כנפיו ושברו כלים
משלם חצי נוק, וסתמא
כרבנן. אמר רבא במסכתא

לעולם כחור כגופו דמי, חצי נוק וצירוחי היל' גמירי לה. אמר רבא כל שבוב טמא בנוקים משלם נוק שלם, וכל שבוב טהור בנוקין חצי נוק. אמר ר' רבא איש הא שמועתא דרבא בעי' פוק ר' ישמעאל בסופו בהאי לישנא, אמ' רב אשי כל שבוב טמא בגוי עושה יין נסך, כל שבוב טהור בגוי אינו עושה יין נסך. מכאן, אמר ר' שמעון בן לקיש קנה בקומטו שלוב והסיט בו את הטהור, טהור. וזהו ששינוי במשנתו טהור מכה את הטמא, טהור. אבל קנה בקומטו שלטהור והסיט בו את הוב טמא, כדתנן וטמא את הטהור טמא. וכן אם זרק זב חפץ נגע בטהור טהור, דתנן זב שהקיש על כסוסטרא ונפל ככר שלתרומה, טהור. ורבא קיימ' ליה דכחו כגופו דמי, ומדחויין דמיתבי רב חייא בר אשי לרב אשי נטל החבית וזיקה

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

סד"א ושרצה את בעירה כתיב. אע"ג דכבר אשמועינן ברישא דאפי' תרגולין מועדין מ"מ ניחא ליה לאשמועינן גבי שן וקשה קצת אמאי לא תנא נמי תולדה בשן כמו ברגל:

קמ"ב רחיה בב"ב בהמה. לא מההיא דרשה דבהמה המקשה (חולין דף ע"ב). קאמר הכא דחיה בכלל בהמה דהא הכא אפילו עוף נמי הוא בכלל בהמה דקתני התרגולות מועדת אלא ילפינן בהמה משנת כדאמרין בס"פ הפרה (לקמן דף נ"ד): דבעירה ובהמה הכל אחד דמתרגמינן בהמה בעירה:

וחמור במשאו. אע"ג דכבר שנה בשליף שעליה אצטריך לאשמועינן לפי שאין משאו של חמור מהדוק ומחזור בו כשאר בהמה וס"ד דלא הו' כגופו:

נובר באשפה. יכנסונה חזיר מיער (תפלה פ) מתרגמינן ינובריינה ואע"ג דתנא לרורות דרגל אשמועינן לרורות דשן דלהנאתו קעניד: **כל** שבוב טהור. אין זה הכלל דוקא דהא קנה צקומטו של זב והסיט בו הטהור טהור וילענין נוקין אין מילוק וכל עיקר האי כללא לא נא אלא למעט זרק: **בתר מעיקרא** אולינן בו'. ומתנן דרסה על הכלי ושברתו דמשמע הא נתגלגל למקום אחר ונשבר שם חייב ח"י ליכא למידק דלדרכה מדמפליג בין ראשון לשני ולא מפליג בראשון גופיה איכא למידק איפכא:

זרק בלי מראש הגג בו'. נראה דאם זרק אצן או חץ על הכלי ונא אחר וקדם ושברו דפשיטא דמיינן ולא שייך כלן מנא תצירא תבר דאי אולינן נמי הכא תבר מעיקרא לא משכחת צירוחי ח"י וסברא פשוטה היא לחלק בין זרק אצן לזרק כלי עצמו:

סומכוס אומר נוק שלם תניא איך תרגולין שהיו מהרסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות וטינופו או ניקרו משלם נוק שלם והעלו עפר או צירוחי משלמין חצי נוק סומכוס אומר נוק שלם תניא איך תרגול שהיה מפרחיה ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיכרה את הכלים משלם חצי נוק סתמא כרבנן אמר רבא בשלמא סומכוס קסבר כחו כגופו דמי אלא רבנן אי כגופו דמי כוליה נוק בעי לשלם ואי לאו כגופו דמי חצי נוק נמי לא לשלם הדר אמר רבא לעולם כגופו דמי ו"חצי נוק צירוחי הלכתא גמירי לה: אמר רבא כל שבוב טמא בנוקין משלם נוק שלם כל שבוב טהור בנוקין משלם חצי נוק ורבא צירוחי אתא לאשמועינן רבא רבא עגלה מושכת בקרון קא משמע לן תניא כותיה דרבא בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובווג שבצוארה וחמור במשאו ועגלה מושכת בקרון משלם נוק שלם תנו רבנן תרגולין שהיו מחמטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נוק שלם בעי רבא דרסה על בלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו תבר מעיקרא אולינא וגופיה הוא או דלמא בתר תבר מנא אולינא וצירוחי נינהו תפשוט ליה מדרכה ד"דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרין ליה מנא תבירא תבר לרבה פשיטא ליה לרבה מבעיא ליה ת"ש הידום אינו מועד וי"א ה"ז מועד הידום ס"ד אלא לאו הידום והתני ובהא קמפלגי דמר סבר בתר מעיקרא אולינן ומר סבר בתר מנא אולינן לא אמאי לא ליהו מועד הא אורחיה הוא: הידום ופסיו. שגלגל הכלי צרקתו למקום אחר ונשבר מ"ד מועד לזק סבר בתר מעיקרו אולינן:

גמ' היינו רגל היינו בהמה. מאי רגל ומאי בהמה דתני תרמי בממני' הא חדא היא ואמאי הדר תני בהמה מועדת: **סנה אצוב**. רגל ממש שדרסה ברגליה וסיפא קתני תולדות בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר בגופה

דמולדות דרגל הן דהזיקה מנאי ואין כוונתה להזיק: **מאי אצוב ומאי מולדות איכא**. (והא) ליכא למימר דהאי דתנא בהמה מועדת לאכול פירות וירקות הו' להו מולדה דהיינו שן ממש ומולדה דשן היינו נתחככה ככותל להנאתה: **הוה קמהדר ליה**. רצא לרצינא: **בביתוסא**. בשחוק: **וא"ל אנה שנאי חדא**. רישא ואת שני סיפא: **ועטמא מאי**. אסיפא קאי: **בעירה**. היינו תרגוס של בהמה (י): **קמ"ב**. מתני' דאשן דחיה נמי מייחייב: **דחיה בכלל בהמה**. דכתיב (דברים יד) זאת בהמה אשר תאכלו ומפרש בתריה א"ל כ"י ויחמור: **אי הכי הו'**. שן בהמה מצבי ליה למימני ברישא והדר שן חיה: **רישא נמי ליפני**. בהמה דהו' מולדה ברישא דלא כתיבא: **אידי ואידי**. שן דחיה וכן דבהמה: **סנא**. גבי רגל: **שניק אב וסני מולדה**. בתמיה: **דסניק מרגל**. צפ"ק (דף טו): **תנן הרגל מועדת ולא תנן בהמה: אוקף**. שיליף צלע"ז: **שליף**. משאו שצאמתחת וצמרוסין: **הסיו**. דהוה לרורות: **סומכוס לית ליה הלכתא דחיי נוק לרורות אלא נוק שלם ס"ל**: **נובר**. צחוטמו וצלע"ז פורי"ר: **לרורות כי אורחיהו**. כלומר מעלם חיי נוק דמפרש לקמיה דהלכתא גמירי לה וכן חזיר הנובר ומתני לרורות צחוטמו הו' נמי לרורות דרגל דכל מה שהו' כמו ולא גופו קרי לרורות: **בנפיהס**. שנגעו בכנפיהם ככלי: **רוח שצנפיהס**. היינו לרורות דכחו הו': **מהרסין**. מרקדין: **ונקרו**. צחוטמו דרך שקרין צי"ק: **העלו עפר**. מן הארץ לעיסה: **חיי נוק נמי לא**. דלא אשכחן חיי נוק אלא במשנה אצל צמדי דאורחיה לא: **שצנ עטמא**. שנגעו נגיעה ממש: **שצנ עטמא**. כחו שזרק חפץ על אדם הו' טהור וצמקין בעין לרורות חיי נוק: **לרורות אסא לאשמועינן**. בתמיה: **עגלה מושכת בקרון**. אמת לאשמועינן דצנז טמא אס הלכה קרון שצנז עליה על גבי כלים טמאים משום מדכס הזנ וצמקין נמי עגלה משום שצנז בקרון וע"ג כלים כגופה הו' ולא לרורות ואם התני לרורות מתחת הקרון דצנז טהור צמקין נוק: **לרורות נינהו: צפרומביא**. רסן: **ווג אישקליט"א**: **מחטטין**. מנקרין בצמרומביא: **צמר מעיקרא**. שדחתו וצנפה תבר מנא: **ושצרו** ומייז הוורק. אלמא תבר מעיקרא אולינן והואיל וסופו ליצטר לכשינוח כמי שצצרו הו' דמי: **הידום**. ריקידת התרגוליס: **הידום ס"ד**.

הו' מועד לזק סבר בתר מעיקרו אולינן:

צחוטמו

נוק שלם. תניא כותיה דרבא הרגל מועדת לשבר, עד ונעלה מושכת משלמין נוק שלם. תרגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נוק שלם. בעי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר, מהו. בתר מעיקרא אולינן וגופו הוא או דילמ' בתר תבר מנא אולינן וצירוחי נינהו. תפשוט ליה מדרכה דאמ' זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור. מאי טעמ', מנא תבירא תבר. ואמרי' לרבה פשיטא ליה ולרבה מסייעא ליה. ואמרי' ת"ש הידום אינו מועד כ"י. ופשוטה היא.

מסורת הש"ס

א [לקמן יט: א]. ב [לקמן נד: מדרים פ"א. מיר לה: וזכוס קטו: חולין נטו. ע"א. פ"א. א] יבמות ב: ושי"ן, ד [מוספתא פ"ב, א] ג' ע"ל ג: א [ד.ס.א] ו [לקמן כו: א] ח [בש"ס א, ט] ו [ג' ע"ב]

גליון הש"ס

גמ' דאיתא ליה מדרשא חביבה ליה. כ"ב ק"ע ע"ב:

לעני רש"י

שיל"א. אוקף. פורי"ר. חפירו. ביי"ק. חרטום. אישקליט"א. פמטון קטן.

מוסף רש"י

חביבא ליה. למנא ואקלמא ברישא יבמות ב. הלכתא גמירי לה. ממנוי שהו' מולדה של רגל ופטורה ברי' כי רגל, וזקין רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהי מועדת ממחלתה וגבי לרורות הוא לחלק למנא (בתובות ח"א) ואע"ג דפלגא נוק של גניחה הו' קנס, האי פלגא נזקא ממונא הוא (לעיל ג). ובשערה דרך הלוכה. שדנבין כלס בשערה וגרמון ושכנתו (לעיל ג). זרק. ע"ל הכלי. כלי מראש הגג פטור. אחר ושברו במקל וז' שצנזו במקל קודם שציתתה, שהי סופה לשבר (לקמן כו).

רבינו הגנאל (המשך)

במתו לבור, זה היה מעשה והתירו, ורייקי מרקתני בחמתו, בחמתו דשרי הא שלא בחמתו אסור, וכי האי גוונא בוב טהור. ופריך כגון דאורי מיניה מיניה. אחרי שפתחו דרך למבינים נחור לפרש שמועתו. אקש' על רבא, וכי צירוחי אתא לאשמועינן. הוא כל גניעה, כל גניעה שלוב טמא תנינא בהדיא, כיצא בי בנוקין בין הויה כגופו בין בשערה הויה כגופו בין בשליף שעליה כל שהוא מכוחה נוק שלם. לא נטאר אלא כגון ההקשה שמקיש הוב ונפל ככר שלתרומה שהוא טהור וכו'. וזוהי הא הכלל הבאן מכה רעיה טהורין מכה הסטה טמאין, כך בניוקין צירוחי ויתחין מכה הליכת בהמה חצי נוק גם שנינו זה. ופוקי', נוק עגלה מושכת אמת לאשמועינן. כלום כשם שהוב היושב בספינה, כדתנן הוב והטהור שישבו בספינה או באסדה או שרכבו על גבי בהמה אצ"פ שאין בבדיהו נוגעים הרי אלו טמאין. כיצא בו היושב בעגלה המושכת עם הוב טמא, כך אם היו בעגלה מושכת כלים ונשברו חייב (היושב בעגלה לשלם נוק שלם. ד"א עגלה מושכת, כבהמה בשליף שעליה, כשם שזה נוק שלם כך זה

4) ג' רעיו עגלה מושכת כ"י הרי"ף ופי' מה הוא כפי' הכי המאלי וז' שחוטב בש"ס כאן ע"ש.